
RESTAURATORSKO/KONZERVATORSKI SEMINAR U MUZEJU ANDYJA WARHOLA U PITTSBURGHU

IM 33 (3-4) 2002.
ZAŠTITA
CONSERVATION

MIRTA PAVIĆ □ Muzej suvremene umjetnosti, Zagreb

Posjet Muzeju Andyja Warhola u Pittsburghu i prisustvovanje seminaru na temu specifičnosti restauratorsko / konzervatorskih zahvata te metoda rada na djelima Andyja Warhola bio je jedan od najvažnijih profesionalnih događaja u mojoj radnoj 2002. godini. Seminar su vodile restauratorice Muzeja Andy Warhol, Christine Daulton, restauratorica slika i Wandy Bennett, restauratorica papira. S obzirom na to da je restauracija suvremene umjetnosti još uvijek relativno neistraženo područje kod nas, svako stručno usavršavanje u ovom području veoma je korisno i potrebno.

Ono što je gotovo najvažniji princip svakog restauratora koji se bavi suvremenim umjetničkim djelima jest najmanja moguća intervencija kako bi stres za sliku, objekt ili fotografiju bio što je moguće manji. Zbog toga je prije svega važna preventivna zaštita slika koja podrazumijeva adekvatne uvjete čuvanja umjetnina, znači odgovarajući prostor, čistoću, položaj, količinu svjetlosti te odgovarajuću relativnu vlažnost i temperaturu. Svi ovi uvjeti garantiraju minimalno oštećenje i

sl.1 Ulaz u Muzej Andyja Warhola

sl.2 Dio izložbenog postava u Muzeja Andyja Warhola

ugroženost za umjetninu, pa je stoga neophodno posvetiti im veliku pozornost.

Koliko su naši kolege Amerikanci visokoprofesionalni u tome, uvjerila sam se radeći s njima na retrospektivnoj izložbi Andyja Warhola u Umjetničkom paviljonu u Zagrebu, gdje je i započela naša uspješna suradnja. Naime, mikroklimatski uvjeti u Umjetničkom paviljonu morali su odgovarati strogo određenim standardima po kojima se Warholovi radovi čuvaju i izlažu, uključujući određenu temperaturu, relativnu vlažnost te količinu luksa (svjetla), različitu za slike na platnu i za crteže na papiru.

Budući da u Warholovu muzeju posjeduju, osim printeva, mnogo crteža i slika slikanih akrilik bojama, restauratorice su posvetile mnogo pažnje analizi boja kojima je Warhol radio, kako bi unaprijed mogle predvidjeti način na koji će se boje ponašati i eventualno mijenjati tijekom vremena.

CARNEGIE RESEARCH CENTER / PITTSBURGH.

Institucija čija su istraživanja veoma korisna mnogim pensilvanijskim muzejima i zbog toga smo je posjetili, jest Carnegie Research Center. Ovaj Centar bavi se znanstveno-istraživačkim radom razvijanja strategije preventivne zaštite i otkrivanjem uzroka problema starenja umjetničkih predmeta. Znanstvenici tog Centra pokazali su nam simuliranje starosti na bojama i papiru kako bi procijenili njihovu prirodnu reakciju tijekom godina. Ustanovljeno je, primjerice, da i akrilik žuti iako proizvođači tvrde da je postojan, te kemičari

sl.3 Dio izložbenog postava u Muzeja Andyja Warhola

pokušavaju istražiti razloge tog procesa. Vidjeli smo najveću kolekciju pigmenata, a u procesu je rad na katalogu svih postojećih pigmenata.

Budući da je poznato da su vodene boje izrazito osjetljive na količinu svjetlosti, bilo je zanimljivo vidjeti da većina fluorescentnih boja izloženih svjetlosti blijedi u žuto, a crveni, odnosno ružičasti spektar gotovo nestaje.

Znanstvenici testiraju u posebnim laboratorijima svjetlost, UV zračenje, relativnu vlažnost i još mnogo toga što je nama muzealcima, kako konzervatorima i restauratorima tako i voditeljima zbirki, od velike koristi ako dugoročno brinemo o muzejskoj građi. Što se tiče samog restauratorskog zahvata, da bismo mogli pravilno tretirati sliku, važno je prije svega poznavati tehnologiju kojom je rađena. Tako je i u Warholovu slučaju, bilo da se radi o crtežu ili slici na platnu. Warholove prve pop-slike s početka 60-ih rađene su uglavnom na grundiranom napetom platnu sa sintetičkom bojom na bazi vode, koja je jednostavno bila brzосуšeći nadomjestak za tradicionalnu uljenu boju. Kasnije ta boja služi kao pozadina za otiske, onda je zamjenjuje emajlom na uljnoj bazi, a poslije umjesto emajla koristi vinil tintu. Srećom, Warholova umjetnost je još uvijek "mlada", i budući da se adekvatno čuva i transportira, događaju se minimalna oštećenja, pa tako ima i vremena za znanstveni rad i proučavanje tehnologije kao priprema za eventualne buduće intervencije. Zasad su to vrlo rijetko mehanička oštećenja, a češće je potrebno samo čišćenje, zbog čestog izlaganja na svjetskim izložbama, kao i u stalnom postavu samog Muzeja Andyja Warhola.

VREMENSKE KAPSULE. U sklopu rada na preventivnoj zaštiti poseban su problem *Time capsules*, tzv. vremenske kapsule. Warhol je bio poznat po svom kolekcionarskom duhu, naime, skupljao je sve i svašta, pa tako Muzej posjeduje 600 kartonskih kutija *Time Capsules* u koje je spremao različite stvari s idejom da one budu otvorene nakon dugo vremena. Do sada ih je otvoreno tek 100, a neobičnije stvari koje su bile u njima su, na primjer komadi pizze stari dvadesetak godina ili Clark Gableove cipele. Budući da se radi o predmetima od različitih materijala, a ne o klasičnim umjetničkim djelima, zanimljivo je da se oni konzerviraju i čuvaju na određen način. Imala sam prilike prisustvovati otvaranju jedne od njih i dokumentiranju njenog sadržaja. S dokumentalistom muzeja, Matthewom Wrbicanom otvorila sam kutiju iz 1979. godine, mjeseca svibnja. U njoj smo pronašli paket iz Švedske s dvije umjetničke fotografije i pismom fotografa kojem je Warhol očito napravio neku uslugu, pozivnice za izložbu umjetnika Warika Wheatleyja s popisom slavnih osoba koje su rekle nešto o umjetnikovu radu, paket s bočicom za bebe punom opušaka i ambalaže iskorištenih mesnih štapića i papira, dvije fotografije obojenog dolara sprijeda i odostraga, čašu s otisnutim imenom rock grupe *Boatown rats*, četiri crne čaše s natpisom McDonalds, Jim Carrolovu knjigu *The basketball diaries*, pletenu košaru za piknik s kutijom keksa i čokolade i jedne najlon čarape. Većina kapsula je ovako neobičnog sadržaja, a svaki komad se sprema na odgovarajući način u beskiselinski papir; pisma i predmete od papira konzervira restauratorica papira i svi se uvode u inventarnu knjigu pod svojim inventarnim brojevima. U muzeju postoji poseban depo s me-

talnim policama u kojem se čuva sadržaj vremenskih kapsula kao i neki komadi Warholove odjeće.

Praktičan rad bio je koristan i zanimljiv zbog specifičnosti građe, a i svakako je dobro vidjeti organiziranost i profesionalnost pristupa održavanju fundusa jedne velike institucije kao što je Muzej Andy Warhola.

Primljeno: 15. listopada 2002.

THE RESTORATION AND CONSERVATION SEMINAR AT THE ANDY WARHOL MUSEUM IN PITTSBURGH

This article is a report in which the authoress Mirta Pavić presents her visit to the Andy Warhol Museum in Pittsburgh and a seminar dealing with the topic of the specific nature of restoration and conservation interventions and methods of work on works by Andy Warhol. The seminar was led by restorers from the Andy Warhol Museum - Christine Daulton, restorer of paintings, and Wendy Bennett, paper restorer. The seminar included a visit to the Carnegie Research Center in Pittsburgh. The practical work was interesting because of the specific nature of the holdings, as well as the high level of organization and a professional approach to the conservation of the holdings of a great institution like the Andy Warhol Museum, and also because of the extremely interesting work on preventive protection in the form of time capsules, and this were only some of the themes that the authoress came across while taking part in the seminar and visiting Pittsburgh.

sl.4 Jedan od laboratorija; Carnegie Research Center, Pittsburg